

S SORIŠKE PLANINE PREK VOGLA NA KOMNO

DEVIŠKE SPODNJE BOHINJSKE GORE

JORDAN KOMAC

Kot dolga, valovita kača se vleče greben Spodnjih Bohinjskih gora po celotni južni strani Bohinjske doline in jo ločuje od Primorske na drugi strani. Daleč naokoli ni narava zgradila česa podobnega in ta veličastni gorski zid je res videti prav neskončen, ko ga gledaš z enega na drugi konec. Po višini te gore ravno ne izstopajo, saj šele v zadnjem delu, pod Komno, za nekaj metrov presežejo višino 2000 metrov. Imajo pa ti vrhovi nekaj, česar nimajo niti njihovi veliko višji in mogočnejši sosede: krasen razgled prav na te orjake naših Alp s Triglavom na čelu. Morda celotni verigi manjka le izrazit glavni vrh, kajti prav izstopajoče gore pravzaprav ni. Je pa v zahodnem koncu nekaj kar lepih in resnih vzponov.

Prav gotovo so Spodnje Bohinjske gore bolj znane po smučarski plati, saj se na njihovih severnih, bohinjskih pobočjih raztezajo tri smučarska središča: Soriška planina, Kobra in Vogel. Pravi raj pa je v teh gorah tudi za turno smuko in kdor se je že smučal z Rodice, se bo prav gotovo še vrnil.

Sam sem te številne vrhove kar nekako zane-marjal in verjetno ni bilo tistega pravega vrha, ki bi me »potegnil« v ta konec - pa sem kar okleval. Lansko jesen pa sem se sam pri sebi končno vdal in kar zgrabilo me je, da si поблиže ogledam ta dolgi gorski hrbet. Odločil sem se za različico, ki sicer ni prav lahka, je pa silno zanimiva in razburljiva. V mislih sem namreč imel prečenje celotnega grebena od Soriške planine do Vratc ali Bogatinskega sedla nad Komno. Nekako dva do tri dni je potrebnih za tako pot, seveda v dobrih razmerah; najlepše je prav gotovo jeseni, ko si gorska pobočja nadenejo najlepše barve.

Prišel je oktober, ko sem nameraval poskusiti, vendar je prav ob koncih tednov kot po pravilu deževalo, v drugi polovici meseca pa je vrhove pobelil tudi že prvi sneg. V mislih sem turo že prelagal na naslednje leto, vendar mi je lepše vreme ob koncu meseca te misli hitro pregnalo. Kmalu sem bil odločen in prvega novembra sem končno le lahko štartal.

SLATNIK

Nekaj čez osmo zjutraj je bilo, ko sem s ceste na Soriški planini zavil mimo Litostrojске kočice in po škripajočem snegu krenil navzgor. Snega je bilo kakšnih 15 centimetrov in v senčnih legah je bil še skorjast in nič kaj ugoden za hojo. Kjer je bilo le mogoče, sem zato lovil

sončne strani, saj je bil sneg tu že uležan in pomrznjen. Obetal se mi je krasen dan, spodaj, v dolini, pa je ležalo sivo megleno morje in zakrivalo celotno Bohinjsko dolino. Bilo pa je dokaj mrzlo in za nameček je proti vrhu grebena z bohinjske strani še močno pihalo.

V dobre pol ure sem prišel pod vrh Slatnika, ki je bil prva višinska točka na moji poti, in v dobro ohranjenem betonskem bunkerju preizkusil zavetje, kakršnega so imeli italijanski vojaki v prvi svetovni vojni. Na tem vzhodnem koncu Spodnjih Bohinjskih gora je namreč ohranjenih precej spominov na prvo svetovno vojno, saj je bil greben pomembno razgledišče na primorsko in bohinjsko stran. Na vrhu Slatnika mi je v obraz nosilo ledene kristale in suh sneg s severne strani, na primorski strani pa ni bilo o bližajoči se zimi niti sledu. Takoj pod grebenom so se namreč proti Baski grapi spuščale gole, travnate strmine, niže dolj porasle z gozdom, pod njimi pa so se v strmine stiskale prve primorske vasicе, ki jim je reka Bača nekoč odstopila prostor.

S Slatnika sem se spustil v veliko kotanjo in se na drugi strani zopet povzpел na greben, ki se vleče od bližnjega vrha Možica proti zahodu. Ob robu kotanje, pod Možicem, stoji ogromna in dobro ohranjena italijanska kasarna z ravno betonsko streho. Tu je moralo biti med prvo svetovno vojno presneto pestro, sem si mislil. - V nadaljevanju grebena sem potem zasledil še nekaj utrjenih bunkerjev, kasneje pa jih nisem več srečeval. Teh zapuščin si nisem mogel поблиže ogledati, saj je bila pred menoj še dolga in naporna pot in vsaka ura je bila še kako dragocena.

Pri spustu na sedlo Vrh Bače sem zopet okušal pravo zimo na bohinjski strani. Drevje in grmičevje pod grebenom je bilo vse okrašeno z ivjem, ki ga je pustila umikajoča se megla. Tudi v dolini se je počasi svetlilo in prazničen dan le ne bo tako siv in turoben za tiste, ki so ga preživljali daleč pod menoj.

Nadaljeval sem nato proti vrhu Koble dobrih 200 metrov nad sedlom in na njenem vrhu v mislih prečkal železniško progo, ki nekje globoko spodaj v nedrih gore pelje iz Podbrda v Bohinjsko Bistrico in tako prebode celoten greben.

ČRNA PRST

Na zahodu mi je zdaj že stala naproti najpomembnejša gora v tem delu grebena, 1844 metrov visoka Črna prst. S Koble sem se po severni strani spustil do manjše ravnice, kjer

sem opazil ostanke kamnite zgradbe, za katero pa nisem vedel, ali je vojna zapuščina ali pa je nekdaj pripadala Planini za Črno goro, ki je sedaj v snegu počivala le malo pod ravnico. Pred planino sem zopet krenil navzgor, med mecesnovjem, ki ga je sneg prehitel in še ni utegnilo odvreči rumenih iglic, ki so se mi potem ob vsakem dotiku vsipale za vrat. Višje gori, pod grebenom, me je pričakalo neprijetno ruševje, ki ga sneg ni v celoti pokrnil in s težavo sem lovil ravnotežje med gostim vejevjem, ki se je upogibalo pod mano. Tudi prav na grebenu ni bilo veliko boljše, zato sem se raje spustil na golo, vendar precej strmo, s travo in gručem posuto južno stran. Prečil sem strmino in na nekaj mestih naletel še na trd sneg, vendar se mi cepina ni dalo sneti.

Strmina se je kmalu potem prevesila na travnato planjavo, ki se je poganjala proti vrhu Črne prsti. Čež nekaj minut sem nad seboj že zagledal Jelinčičev dom, ki stoji tik pod vrhom in je bil nekdaj italijanska vojašnica. Pod kočo sem v mehkejšem snegu opazil sledove planinskih čevljev in na pragu sem res opazil dremavega fanta, ki se je predajal soncu. Bil je domačin iz Baske grape in kot je dejal, je za nekaj ur pobegnil pred tistim tubobnim vzdušjem v dolini, ki kljub prazniku tiči v ljudeh. Oba sva potem med smehom potrdila, da je tu, med gorami, pravo zdravilo za take »bolezniki«.

Poslovia sva se in potem sem skočil še na vrh Črne prsti ter užival v prekrasnem razgledu na obe strani. Ko ti pogled tako drsi prek ožarjenih vrhov v daljavo, ki ji ne vidiš konca, takrat se zaveš, kako mračna in tuja je dolina globoko pod tabo. Zaveš se, kako težak bo korak navzdol, ko boš z vsakim naslednjim vedno bolj tonil v odbijajočo vsakdanjost doline. In kako težko se bo potem spet ozreti navzgor, proti osamljenim vrhovom, ki jih pravkar zapuščaš, čeprav veš, da se boš kmalu vrnil!

Čakala me je še dolga pot, zato sem zapustil vrh in se spustil rahlo pod greben na primorsko

Zaprte »umazane« koče

Predsednik Zgornjeavstrijske planinske zveze Josef Furst je konec lanskega oktobra po radiu zagrozil, da bodo zaprli Dumlerjevo kočo v Zgornji Avstriji. S takšnim ukrepom je upravljalcem zagrozil zato, ker koč, ki stoji na nadmorski višini približno 1500 metrov, za svoje odplake nima urejenih čistilnih naprav. Planinsko društvo, ki upravlja koč, se namreč sploh ni odzvalo na zahtevo, da bi pri objektu postavilo sistem za čiščenje odpadnih voda, čeprav so oblastveni organi od nje to zahtevali že pred nekaj leti. Vendar to ni edini primer avstrijske planinske koče, ki nima urejenih čistilnih naprav, vsem takim kočam pa grozi ukrep, da jih bodo zaprli. Takšne težave so v Avstriji v glavnem le na Zgornjeavstrijskem, čeprav so predpisi glede tega v vseh avstrijskih zveznih deželah popolnoma enaki. Vzrok, da so te stvari neurejene, je najpogosteje pomanjkanje denarja. Sredstva v te namene sicer zagotavljata dežela in država (vsaka po 40 odstotkov), preostalih 20 odstotkov pa mora vendarle preskrbeti planinsko društvo, ki je lastnik koče.

(Salzburger Nachrichten)

stran. Druga stran grebena je tu strmo odsekana in že precej časa neprehodna. Dobrih tisoč metrov pod mano je kot v tlorisu ležala v strmino pripeta majhna primorska vasica Stržiče. Za hip sem se potem ustavljal še na sedelcu Vrata in opazoval Bohinjsko jezero, ki se je kot velika luža lesketalo v dolini le nekaj kilometrov naprej. Na manjši ravnici pa je pod vrhovi počivala planina Osredki, uklenjena v belino snega in ivja. Po južni strani sem nato obšel skalnat in razbit vrh Četrť in nadaljeval po valovitem slemenu, pokritem s skorjastim snegom, do prevala med Matajurskim in Poljanskim vrhom. - Tu se prvič približamo 2000 metrom, vendar te višine vrhovi še nekaj časa ne presežejo.

RODICA

Za Velikim Raskovcem sem se bližal Rodici (1966 m), ki me je prijetno spominjala na pomladansko smuko, vendar ji je bila sedaj kaj malo podobna, saj je le severna stran kazala bolj zimsko podobo. Nanjo sem se povzpел kar po ozkem, priskekanem grebenčku in prav na vrhu v poznem popoldanskem soncu celo malo posedel. Vmes sem še pospravil čokolado iz nahrbtnika, kaj več pa si nisem privoščil, kajti rdeča zarja na zahodu je že naznanjala bližajočo se noč. Daleč spodaj sta v rahlem mraku nedaleč vsaksebi ležali zadnji primorski vasi v tem predelu, Rut in Grant. Med potjo sem potem premišljal, ali mi bo uspelo do noči priti na sedlo Globoko, pod katerim stoji na primorski strani zasilen bivak, edino primerno prenočišče v tem delu Spodnjih Bohinjskih gora. Po kratkem počitku sem se v vijugah spustil na širok hrbet in občudoval zahodno stran Rodice in globel Suhe pod njo, kamor vodi krasen turni smuk. Vedel sem, da bo kmalu spet treba sem gor, med opojne bele strmine, ki tako lepo še dolgo potem polnijo puste dneve.

Na robu prostrane razgibane planote sem z grebena opazil luči v hotelu Ski na Voglu, smučišča pa so seveda samevala; vendar je bil dah prave zime zelo blizu. - Pred vrhom Sije pa sem se moral spet spustiti na bohinjsko stran in prečiti zasneženo strmino, ki me je kar namučila, saj je bil sneg napihan in ga je bilo ponekod do kolen.

Celodnevna hoja mi je že precej zlezla pod kožo, vendar sem nameraval hoditi do noči, kajti naslednji dan me je čakal precej težji del poti in vsaka ura je bila še kako dragocena. V dolini so po vaseh že mežikale luči, najvišje vrhove pa je še vedno obilovala škrlatna barva zahajajočega sonca. Jutri se mi je obetal še en krasen dan, saj je bilo daleč naokoli, kamor je segel pogled, nebo čisto in brez najmanjšega oblaka. Glede vremena sem bil lahko povsem miren.

Za Šijo je teren nekaj časa skoraj raven, zato s hojo ni bilo večjih težav in kaj hitro sem se spet znašel na grebenu, na sedelcu Vrata 1725 metrov visoko. Vse bolj sem bil prepričan, da bivaka danes ne bom dosegel, kajti noč je vse bolj lezla iz doline in le škrlatna zarja na zahodu mi je še osvetljevala pot. Zavijugal sem še navkreber, po severni strani, in obšel neznan vrh v grebenu. Tu sem začel oprezati za primer-nim krajem, kjer bi najudobneje prebil noč in malo naprej prav na vrhu grebena opazil obris majhne škrbine, nad katero se je zopet dvigala temna gmota nekega vrha. Tu sem naposled sklenil, da ne grem več naprej. V siju čelne svetilke sem se povzpел na škrbinico, ki je bila hkrati začetek majhnega plazišča in se je vlekla naprej pod južno stran tega vrha.

BIVAK

Ura je bila pol šestih in za mano je bilo devet ur kar naporne hoje. Presenečen sem bil nad pogledom, ki se mi je nudil z grebena. Na primorski strani je v dolini migetalo nekaj lučk verjetno manjše vasice, na jugozahodu pa je izza gričev prihajal močan odsev svetlobe, ki je lahko pomenil le večje naselje. V tem koncu je bil to lahko le Tolmin. S svetilko sem nato raziskal okolico pod grebenom na južni strani, ki je bila skoraj povsem kopna; le nekaj kepic pomrznjenega snega se je skrivalo med razme-tanim skalovjem. Bohinjska stran je bila seveda pravo nasprotje, saj bi v snegu le s težavo dobil primerno prenočišče. Spustil sem se torej po plazišču in kaj hitro našel primeren prostor med dvema ploščatima skalama, ki sta nudili odlično zavetje. Med njima je bilo na grušču ravno dovolj prostora za spalno vrečo in zadovoljen sem hitro poravnal pesek in odmetal ostro kamenje. Tako je bil problem prenočišča rešen.

Ko je bilo to urejeno, sem moral najprej poskrbeti za svoje izsušeno grlo in že precej skrčen želodec. Nastrgal sem si snega in na plinski gorilnik pristavil posodo za čaj. Zadnje požirke pijače sem namreč popil že na Rodici, prevelikih zalog pa zaradi teže nisem nosil s seboj. Gorilnik je prijetno brnel in metal modrikasto svetlobo na moje novo ležišče. Prijetno zleknjen na svojem armafieksu sem zrl v zvezdno noč in poslušal veter, ki je z bohinjske strani gladil greben nad mano. Med skalami je bilo prijetno mirno in tudi mraz ni bil pretiran; morda je bila le kakšna stopinja pod ničlo. Čaj je nato v posodi zamenjala dišeča knorrova juha, v kateri sem skuhal še klobaso. Na koncu sem s čajem napolnil še čutaro za naslednji dan in približno ob pol desetih utrujen zlezal v puhasto spalno vrečo in še v bivak vrečo.

Prvič sem se zbudil šele proti jutru, ko je nad mano priplaval zadnji krajec in obsijal okolico.

Bilo je okrog štirih in tudi veter se je čez noč obrnil ter je zdaj zavijal s primorske strani. Prav nič me ni motilo in ponovno sem se pogreznil v spanec. Zjutraj sem bil potem skoraj preporen, saj sem iz tople puhovke zlezal šele ob pol sedmih. Sonce je že bilo pod vrhovi in zopet se je obetal krasen dan. Tudi veter se je umiril in hitel sem pospravljati opremo. Na gorilniku sem si pogrel še mleko in odlomil kos čokolade.

Ob sedmih sem bil nazaj na škrbini. Nad mano se je strmo vzpenjal tisti vrh, na katerega pa nisem imel namena iti, saj nisem vedel, kakšne bodo razmere v nadaljevanju grebena, časa pa tako ni bilo na pretek.

Kako lepo je bilo opazovati porajajoči se dan, ko se mehki sončni žarki najprej dotaknejo najvišjih vrhov in nato neslišno polzijo navzdol, skozi speče gozdove, in se na koncu razlijejo po dolinah, kjer naposled preženejo ljudi iz toplih postelj! Takrat je v gorah že dolgo dan.

KOMNA

Tako sem že v soncu zapustil greben in prečkal strmo snežno planjavo pod vrhom. Skorjast sneg mi je kmalu pregнал prejšnje veselje in ker je bilo treba od tu naprej vsekakor hoditi po severni strani, si od grebena nisem ravno dosti obetal. Nekaj pozneje sem se v vijugah povzpел še na sedlo in v veliko presenečenje spodaj zagledal svoj nesojeni leseni bivak, lepo pokrit in na zunaj kar ohranjen. Bil sem torej na sedlu Globoko, vendar se do bivaka nisem spustil. Držal sem se v glavnem rahlo pod grebenom in se prebiral med zasneženimi kotanjami in oguljenimi skalnatimi rebri, ki jim je veter ukradel ves sneg. Pod Vrhom Planje, Rušnatim vrhom in Mejo sem se v poznih dopoldanskih urah zlagoma spustil na Konjsko sedlo (1782 m). Nad njim se v grebenu dviga prvi dvatisočak na tej dolgi poti, to je Vrh nad Škrbino (2054 m), ki pa je hkrati tudi najteže dostopen. Na vse strani je strmo odsekan, le vršni ozek greben je nekako prehoden in s Škrbine pelje na vrh tudi nezavarovana plezalna pot. Bližnja soseda mu je prav tako dokaj težko dostopna Podrta gora, ki je še za nekaj metrov višja.

V teh razmerah, ko ni sneg nudil zadostne opore, sem se temu delu grebena pač moral odpovedati, čeprav me je hudo mikalo, da bi kljub temu poskusil. Vsekakor pa bi moral vso stvar podaljšati še na naslednji dan, saj je do konca grebena potrebno prečiti še nekaj vrhov, ki pa niso preveč zahtevni.

Po krajšem počitku na sedlu sem se potem odločil, da nadaljujem pot do Doma na Komni, saj sem imel za to različico še dovolj časa. Mogoče je tudi sestop do Zagarjevega grabna in po njem do glavne ceste ob Bohinjskem jezeru,

vendar bi se tako prehitro poslovil od Spodnjih Bohinjskih gora, ki so mi že drugi dan delale družbo. Nižje spodaj, preden se pot zopet dvigne proti gozdnati planoti, sem se moral še enkrat ustaviti, saj se je v dolini lesketalo Bohinjsko jezero in prvič sem ga lahko gledal s te strani. Vredno je bilo fotografiranja. Preostanek poti do Komne je bil kar pester, saj je teren valovit, ponekod poraščen z rušjem in redkim macesnovjem in skoraj vso pot lahko opazuješ zadnji del grebena, ki se konča na Bogatinskem sedlu 1803 metre visoko. Dom na Komni sem obšel in se še zadnjič

ustavil na robu gozda pod njim. Tu je bilo seveda konec miru in tišine, saj je široko uhojena pot v snegu dala slutiti, da je tod kar precej prometa. Do doline sem potem res ves čas srečeval manjše in večje skupine pohodnikov, ki so željno pogledovali proti koči: to jim je bil v glavnem končni cilj.

In spet sem pogrešal nežno pesem vetra na grebenu in škripanje korakov v deviškem snegu. Z vedno težjim korakom sem stopal v dolino in se pogrezal v sivo vsakdanjost. Tolažil pa sem se z mislijo, da bo treba slejkoprej zopet na pot.

BILO JE LANSKEGA MAJA V PERUJSKI CORDILLERI BLANCI

VZPON NA ARTESONRAJU

FRANCI HORVAT

V začetku tedna sva se zopet založila s hrano za teden dni in odpotovala v Caras. To mesto je oddaljeno od Huaraza 66 kilometrov in je obenem izhodišče za dolino Paron in Santa Cruz. Pri najemanju odprtega terenskega vozila sva imela kar nekaj težav. Prva ponudba je bila, da naju peljejo za 50 dolarjev, toda cena se nama je zdela previsoka, zato sva iskala naprej. V pokriti tržnici sva spoznala prijazno žensko, se pri njej odžejala, napolnila čutarici in zvedela za prevoz za 30 dolarjev. Spoznala naju je z lastnikom avta, ki je dobil šoferja, midva pa sva mu takoj plačala nekaj predujma, da je lahko kupil gorivo.

Iz Carasa do jezera Paron je 32 kilometrov makadama. Cesta se najprej prebije skozi mesto, nato pa se v serpentinah vzpenja do jezera. Z Jocotom sva na strehi, zraven prtljage: kot dva rimska legionarja. Vožnja je divja in razburljiva in pokrajina zelo lepa, saj se obdelana polja kar vrstijo drugo za drugim. Pri vходу v kanjon polj zmanjka in zamenjajo jih kaktusi in ostra trava. Stene naokoli so strme, visoke in porasle. Izstopa vitek stolp, podoben vrhovom v Patagoniji, ki sem ga krstil za perujski Fitz Roy.

Klanci so postajali vse bolj strmi in naši tovoti je začelo zmanjkovati sape, na nekem zavoju pa se je ustavila. Ne zmore več klanca. Potrebno se je bilo spustiti na bolj raven del in poskusiti znova. Ker ni bilo uspeha, smo obrnili vozilo in tako poskusili premagati klanec. Pa je bilo vse zastoj.

Voznik naju je pričel prepričevati, da je samo še nekaj minut do jezera. Pa se nisva dala, zato je poskusil znova. Uspelo mu je premagati klanec, toda naslednji je bil še bolj strm in zopet smo obstali nekje na sredi. Imel sem vsega dovolj in ga izplačal, kmalu pa sem se hudoval sam nase, da sva mu tako nasedla, kajti izkaza-

lo se je, da je bilo obljubljenih 10 minut pravzaprav tri ure - po hudi vročini, ko so pikali obadi, po težko prehodni poti in pod nahrbtnikom, težkim 35 kilogramov.

STRMA POT DO BAZNEGA TABORA

Končno sva prišla do jezera in do hišice ob njem. Ta pripada delavcem, ki delajo pri elektrarni. Vodno gladino so izpustili za 50 metrov, sedaj pa vrtajo rov za cev. Spoznava prijaznega ekonomo, ki naju pogosti s kavo, z njim pa se tudi dogovoriva, da imava zagotovljen brezplačen prevoz, če se vrneva do sobote.

Nekaj časa še hodiva po udobni cesti, pri rovu pa se udobnost konča. Hoja postane precej naporna, saj balvani, zemlja in pesek ne dovolijo varnega koraka. Po treh urah hoje le doseževa tako željen prostor za bivakiranje na drugi strani jezera. Nad nama kipijo vrhovi Piramide, Chacararaju, Huandov, malce zadaj pa se pokaže še najin vrh Artesonraju. Njegova južna stena, zasnežena od vrha do tal, se lepo vidi.

Strmim v to piramido. Njene razsežnosti me plašijo. Porodi se mi kup vprašanj, na katere ne najdem odgovora.

Zjutraj je lepo, toda moj kamen v želodcu je še težji. Z muko spravim vase nekaj hrane, pijača pa mi prija. Oprtava si težke nahrbtnike - in pot pod noge! Pri manjšem jezeru malce počijeva, kajti tu se pot zelo strmo vzpne. Da prideva na izpostavljen morenast hrbet, porabiva ogromno energije. Že precej visoko, pri ledeniškem potoku, si priveževa dušo.

Malce stran od poti je plošča, vzdana v kamen, na kateri piše, da sta se na Artesonraju pone srečila avstralska alpinista. Z Jocotom ne komentirava napisla, kajti obema je hudo, da se je to zgodilo ravno na najini gori.

Brez besed hodiva še nekaj časa. Pred ledenikom, ko sva že zelo onemogla, pa le zagledava